

Introduktion och god kunskapsöversikt i psykosomatik

Gerhard Dotevall. **Stress och psykosomatisk sjukdom. Främst mag-tarmbesvär.** 213 sidor. Lund: Studentlitteratur; 2001. ISBN 91-44-016765-x.

Recensent: Ingemar Sjödin, docent, psykiatriska kliniken, Universitetssjukhuset, Linköping.

II Gerhard Dotevall är något av en nestor inom svensk psykosomatik med gastrointestinal inriktning. Han är också arvtogare och förmedlare av en klassisk psykosomatisk forskningstradition från Cornellsskolan i New York och Stewart G Wolf.

Med Franz Bárány, en annan pionjär inom området, som redaktör och med stöd av Svensk förening för gastroenterologi medarbetade författaren i den fortfarande i många stycken aktuella kunskapsöversikten »Gastrointestinal psykosomatik« (Lund: AB TIKÅ; 1987). Med samma fokus har författaren tidigare skrivit en internationellt uppmärksammat monografi »Stress and common gastrointestinal disorders: A comprehensive Approach«, New York: Praeger Publishers; 1985.

Härefter finns utgivet ett mera populärvetenskapligt arbete tillsammans med hustrun Stina, med vilken han har haft en mångårig arbetsallians som praktiserande läkare, med titeln »Hälsa och Stress – stress och sjukdom«, Stockholm: Almqvist & Wiksell; 1988.

Författaren visar sålunda en imponerande förtrogenhet med sitt ämne, baserad på såväl forskning som vetenskap och praktisk medicin.

Gamla och nya forskningsrön

Författaren initierade också tillsammans med psykiatriprofessorn Jan-Otto Ottosson i Göteborg, utifrån ett psykosoma-

tiskt synsätt, en brett upplagd kontrollerad behandlingsstudie där psykoterapi ingick tillsammans med medicinsk behandling av patienter som fått diagnoser på magsårssjukdom och colon irritabile. Resultat och konklusioner från denna studie finns integrerade i det nu aktuella arbetet.

Det nya arbetet bygger visserligen till betydande delar på de äldre refererade arbetena men inrymmer också en genomgripande modernisering med referens och integrering av ny tillkommen litteratur och nya forskningsrön, inte bara inom gastroenterologin utan även gällande mera generell kunskap om begreppen stress och stressors betydelse för hälsa och sjuklighet.

Evolutionärt perspektiv på stressorer

Boken har ett intressant idé- och lärdoms historiskt perspektiv på psykosomatiken. Vidare tillvaratar författaren denna kunskap i ett evolutionärt perspektiv som ger förståelse för mänskliga reaktionssätt på inre och yttre stressorer sedda från arten – släktets och individens utveckling, fylo- och ontogenes.

Författaren anknyter också till en mera generell stress – sårbarhetsmodell, där begreppen genotyp och fenotyp har sin plats.

Stort utrymme och nytt i den aktuella boken är de neurobiologiska avsnitten som bl a behandlar minnesfunktioner och hur livserfarenheter tillvaratas och integreras och kan bli bestämmande för våra känslor och beteenden i mötet med omvärlden som reaktioner både för stunden och i ett livsperspektiv.

»Moderna sjukdomar«

Boken diskuterar också behandlare-patientrelationens betydelse med anknytning till Balintraditioner men också med referens till begrepp som compliance och placebo med betydelse för behandlingsresultatet.

Boken är i hög grad aktuell genom att den tar upp »moderna« sjukdomar som primär fibromyalgi, kroniskt trötthetsyndrom, utbrändhetsbegreppet och posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Härtill får metabolt syndrom en central plats i framställningen, där HPA-axeln tycks förbinda hjärt-kärlsjukdom och bukfetma med ångest- och depressionssjukdomar.

Hälsopolitiska slutsatser

Visserligen berörs personlighetsrelaterade begrepp som typ A-beteende och alexitymi med betydelse för ohälsa. Här kunde dock begreppet somatisering ha fått utrymme i framställningen, vilket jag saknar. Uttryck som »undermedvetet« och »förträngning« borde ha ersatts

med »omedvetet« och »bortträngning«, som är det korrekta i sammanhanget.

Författaren för också sin diskussion utifrån familj, livsstil, samhälle och kultur och dessas betydelse för hälsa och sjukdom. Forskning utifrån begreppet »social support« är här central och pekar på just betydelsen av att i läkargärningen ha ett familje- och samhällsperspektiv på individen, vilket ger ökad förståelse för etiologi och patogenes men också nya aspekter på intervention och behandling.

Detta utmynnar i att författaren drar hälsopolitiska slutsatser av sin erfarenhet och kunskap. Det är kanske så vi måste föra ut vår kunskap i hälsobefrämjande och preventivt syfte – att framhålla friskfaktorer snarare än riskfaktorer – att mera fokusera salutogenes än patogenes.

Boken förtjänar att läsas

Jag behöver väl inte säga att boken förtjänar att läsas och begrundas som introduktion och god kunskapsöversikt till psykosomatiska syn- och arbetssätt?

Vinnare i boklotteriet

Följande prenumaranter har vunnit Magnus Carlssons bok »Medicinhistoriska promenader« från Ekerlids Förlag, som lottades ut i nr 37/02:

I Cullhed, Uppsala
Bodil Grönvall, Malmö
Åsa Johansson, Linköping
Björn Lindquist, Örebro
Mattias Schmidt, Solna

Vi gratulerar vinnarna och tackar alla er som deltagit i vårt boklotteri genom att sända in vykort. Ni som inte vann den här gången, ge inte upp! Det kommer fler chanser med nya spännande böcker.